

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ РАКЕТНО-КОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ

Досягнення лідерства в освоєнні космосу та ракетно-космічній промисловості в Україні реальні завдяки підготовці потужного кадрового потенціалу – майбутніх фахівців ракетно-космічної галузі. Підвищення ефективності та оптимізація діяльності фахівця можливі шляхом вдосконалення його психічної організації: свідомої регуляції і самоконтролю суб'єкта діяльності, підвищення ділової активності і свідомого відповідального ставлення до завдань, процесу і результату діяльності. Зазначене вимагає звернення до категорії «професійна відповідальність» [1].

Мета статті – представити результати впровадження психолого-педагогічної програми розвитку професійної відповідальності майбутніх фахівців ракетно-космічної галузі.

Мета психолого-педагогічної програми полягала у здійсненні цілеспрямованого впливу на розвиток професійної відповідальності студентів 1-4 курсів спеціальності «Виробництво ракетно-космічних літальних апаратів» Дніпровського коледжу ракетно-космічного машинобудування Дніпровського національного університету ім. О. Гончара (період з 2015 по 2017

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЄЛТИ**

навчальні роки) за рахунок актуалізації психологічних умов (усвідомлення відповідальності як професійно значущої якості фахівця ракетно-космічної галузі; розвиненість мотивів соціально-відповідальної поведінки; вираженість вольових якостей особистості; інтернальність суб'єктивного контролю; вираженість совісності; усвідомлення саморегуляції поведінки у професійній діяльності). В якості показників ефективності програми виступала наявність позитивної динаміки за компонентами професійної відповідальності: когнітивним (засвоєння студентами сутності професійної відповідальності), мотиваційно-афективним (суб'єктивація мотивів та цінностей професійно відповідальної поведінки), діяльнісно-поведінковим (осмисленість професійної діяльності) [2].

Для діагностики засвоєння студентами сутності професійної відповідальності було використано методикау ОТВ-70, шкала «когнітивна осмисленість» (В. Прядейн). Порівняння даних за Т-критерієм Вілкоксона ($t_{кр}=0,01$) виявило статистично значущі зміни в експериментальній групі (ЕГ) ($p=0,001$; $p \leq t_{кр}$) та їх відсутність у контрольній (КГ) ($p=0,640$; $p > t_{кр}$). Очевидно, що в умовах розробленої програми збільшилася кількість досліджуваних, які усвідомлюють значущість професійної відповідальності у роботі фахівця ракетно-космічної галузі, мають глибоке та цілісне уявлення про цю якість.

За методикою О. Ковальчук, Ю. Проскури для вивчення розвитку соціально-відповідальної поведінки зафіксовано динамічні

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕЛІТИ**

зрушення в студентів ЕГ. В умовах розробленої програми досліджувані почали більше замислюватися над власною громадською позицією, обов'язком перед суспільством, наслідками своїх дій, моральнісним ставленням до роботи. Порівняння даних підтвердило статистично значущі зміни показників (ЕГ $p=0,005 \leq 0,01$; КГ $p=0,513 > 0,01$).

Для вивчення вольових якостей особистості застосовувалась методика М. Чумакова (шкала «цілеспрямованість»). Після участі в розвивальних заходах в учасників ЕГ було зафіксовано позитивну динаміку розвитку цілеспрямованості: прояснення мотивації до досягнення мети, виявлення настанов щодо майбутньої професійної діяльності, осмислення мотивів та цілей професійної діяльності (ЕГ $p=0,010 \leq 0,01$; КГ $p=0,894 \geq 0,01$).

За період участі у розвивальних заходах в студентів ЕГ відбулося статистично значуще підвищення показників інтернальності суб'єктивного контролю (за методикою О. Ксенофонтової). Тобто, в досліджуваних посилилося відчуття власної відповідальності за своє життя та вчинки, підвищився рівень самооцінки щодо здатності з успіхом досягати свої цілі, зокрема, досягати професійного успіху (ЕГ $p=0,000 \leq 0,01$; КГ $p=0,797 > 0,01$).

Після участі в експериментальній психолого-педагогічній програмі в досліджуваних ЕГ було відзначено значні динамічні зрушення за показниками совісності (за методикою В. Мельникова,

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕЛІТИ**

Л. Ямпольського). Такі дані вказують на розвиток в досліджуваних внутрішніх моральних імперативів поведінки, усвідомлення професійного обов'язку та відповідальності, схильність оцінювати власні вчинки, в тому числі й професійні, відповідно до власних уявлень про добро, борг, справедливість та суспільне благо (ЕГ $p=0,014 \leq 0,01$; КГ $p=0,563 > 0,01$).

Для дослідження діяльнісно-поведінкового компоненту професійної відповідальності було обрано методику В. Моросанової. Отримані дані засвідчили ефективність розвивальних заходів програми, спрямованих на усвідомлення майбутніми фахівцями своєї відповідальності та ролі в постановці професійних завдань, у формуванні цілей та виборі засобів виконання діяльності, сприяння готовності до професійного саморозвитку, самовизначення і самореалізації (ЕГ $p=0,005 \leq 0,01$; КГ $p=0,206 > 0,01$).

Висновки. Отримані результати довели, що структурні компоненти професійної відповідальності піддаються розвивальному впливу за умови впровадження запропонованої програми. У свою чергу, розвиток цих структурних компонентів впливає на зростання загального рівня професійної відповідальності майбутніх фахівців ракетно-космічної галузі.

Список літератури: 1. Крошка Н. П. Аналіз наукових підходів до визначення поняття «Відповідальність». Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки» / Н. П. Крошка // Вид. «Гальветика». Херсон,

2016. №3(1). С. 54 – 59. 2. Шевченко Н. Ф. Характеристика професійної відповідальності фахівця авіаційної та ракетно-космічної техніки. *Проблеми сучасної психології*: збірник наукових праць Запорізького національного університету та Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / Н. Ф. Шевченко, Н. П. Крошка. За ред. С. Д. Максименка, Н. Ф. Шевченко, М. Г. Ткалич. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. № 2 (10). С. 137 – 144.

Bibliography (transliterated): 1. Kroshka N. P. Analiz naukovykh pidkhodiv do vyznachennia poniattia «Vidpovidalnist». Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Seriia «Psykhologichni nauky» / N.P. Kroshka // Vyd. «Halvetyka». Kherson, 2016. №3(1). P. 54 – 59 2. Shevchenko N. F. Kharakterystyka profesiinoi vidpovidalnosti fakhivtsia aviatsiinoi ta raketno-kosmichnoi tekhniky. Problemy suchasnoi psykhologii: zbirnyk naukovykh prats Zaporizkoho natsionalnogo universytetu ta Instytutu psykhologii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy / N. F. Shevchenko, N. P. Kroshka. Za red. S. D. Maksymenka, N. F. Shevchenko, M. H. Tkalych. Zaporizhzhia: ZNU, 2016. № 2 (10). P. 137 – 144.

Крошка Н. П.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ПСИХОЛОГО-
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ РАКЕТНО-
КОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ

В статті представлено результати апробації психолого-педагогічної програми розвитку професійної відповідальності майбутніх фахівців ракетно-космічної галузі. Висвітлено вплив психолого-педагогічної програми на розвиток професійної відповідальності студентів за рахунок актуалізації психологічних умов.

Ключові слова: професійна відповідальність, ракетно-космічна галузь, психодіагностичні методики, когнітивна осмисленість, інтернальність суб'єктивного контролю, усвідомлення відповідальності.

Крошка Н. П.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ВНЕДРЕНИЯ ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРОГРАММЫ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ РАКЕТНО-КОСМИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ

В статье представлены результаты апробации психолого-педагогической программы профессиональной ответственности будущих специалистов ракетно-космической отрасли. Освещено влияние психолого-педагогической программы на развитие профессиональной ответственности студентов за счет актуализации психологических условий.

Ключевые слова: профессиональная ответственность, ракетно-космическая отрасль, психодиагностические

*методики, когнитивная осмысленность, интернальность
субъективного контроля, осознание ответственности*

Kroshka N. P.

EFFICIENCY OF INTRODUCING OF PSYCHOLOGICAL AND
PEDAGOGICAL PROGRAM OF DEVELOPMENT OF
PROFESSIONAL RESPONSIBILITY OF FUTURE SPECIALISTS
OF Rocket AND SPACE INDUSTRY

The article presents the results of the testing of the psychological and pedagogical program of professional responsibility of future specialists of the rocket and space industry. The influence of the psychological-pedagogical program on the development of students' professional responsibility due to actualization of psychological conditions has been covered.

Key words: professional responsibility, space rocket industry, psychodiagnostic techniques, cognitive meaningfulness, internality of subjective control, awareness of responsibility.

УДК 378

Підгорний К. Ю.

м. Харків, Україна

**СУЧАСНИЙ ПОСАДОВЕЦЬ-ЛІДЕР: СОЦІАЛЬНО-
ПСИХОЛОГІЧНІ РИСИ І ВЛАСТИВОСТІ ХАРАКТЕРУ**